خوێندنەوەیەک بۆ (لەنێوان ئەفلاتون و فەیسەڵ قاسمدا).. هیوا محەمەد ئەمین

.. لە ماڵپەڕی ڕاچڵەکین دا ؛ نوسەر ی بەتوانا و ژێهاتیی کاک (پەیکار عوسمان)١ ، نوسینەکی بەناوی ((لەنێوان ئەفلاتون و فەیسەڵ قاسمدا))٢ بڵاوکردووەتەوە ! لە بنچینە دا بەنە و مەبەست ی نوسینەکە پەیوەست و گرێدراوە بە ڕوداوێک ، کە مرۆڤێک ی ڕاستڕەو و توندڕەو ی دانیمارکیی لە وڵات ی سوید و لە شوێنێک ی گشتیی دا ، پەڕتوکێک ی قورئان گڕتێبەردەدات . لێرە دا من نامەوێت بچمە نێو وردەکاریی ئەم جۆرە کار ، ڕوداو و کاردانەوانەوە ، و لە بنەڕەتیش دا من سوتاندن ی هەر پەڕتوکێک بە کارێک ی ناشایستە و ناژیرانە دەبینم . من تەنیا بینایی خۆم دەخەمە سەر هەندێک بەڵگە و بابەت ، کە نوسەر ی هەژامان بە عەقڵێک ی ڕەخنەگرانە و شێوازێکیش لە دید ی ئەخلاقیانەوە ، کورتە شرۆڤە و ڕاڤەیەک بە ئەو توخمە هاندەر و ئەو پاشخانە کولتورییانە دەکات کە دەبنە هۆکار و هێز ی پاڵپێوەنەر بە سەرهەڵدان ی بیر و هزرێک لە مێشکی مرۆڤ دا ، کە بەهۆیانەوە بڕیاری سوتاندنی پەڕتوکێک دەهێنێتە جێبەجێکردن ، بەهەمان شێوەش ئەو مەترسیی و جیهانە تاریکانەشمان لەچوارچێوەیەک ی زیهنیی دا بۆ وێنا دەکات ، کە لەناوی دا هەڵگری دوو جەمسەر ی جیاواز و لە هەمان کاتیش دا دوو جیهانی جیاوازی سیفەت پارازیتیی ، بەڵام تەواوکەر بەیەکترین ، کە بیر ی فاشیستەتیی ڕۆژئاوایی و ئیسلامیی ڕۆڵ ی کارا و کاریگەر لە بەرهەمهێنان ، برەودان و ئاڵۆگرکردنی دا دەگێڕن . دواجار کەی ئەوهۆکارانە ؛ شوێنەوار و جێپەنجەیەک ی شێواو ، نادروست و ناباش لەسەر هەردوو کۆمەڵگەی ڕۆژئاوایی و ئیسلامیی یان باشتر بڵێم موسوڵمانان بەگشتیی و کۆمەڵگە ی مرۆڤایەتیی بەتایبەتیی جێدەهێڵن . ئەم نوسینە لەڕاستیی دا سەرنجڕاکێش و لەهەمان کاتیش دا شایانی هەڵوەستەلەسەرکردنە . نوسەر لە ڕۆژنە ی جیهان ی سیمبوڵ یان هێما ((ڕەمز)) کانەوە دەچێتە نێو دنیا ی مێژو و واقیع ی ڕوداوەکانەوە . هەڵبەتە لە پشت هەر ڕوداو و دیاردەیەک ی مێژویی ، کۆمەڵایەتیی ، ئایینی و هزریی دا کۆمەڵێک هێما و ڕەگەز ی مرۆڤایەتیی و میتۆلۆژیی ئامادەییان هەیە کە لەلایەک ڕۆڵ ی گرنگ لە شێواز ی دەربڕین ی ڕاستیی و خوێندنەوە و تێگەیشتن لە دیاردە کۆمەڵایەتیی و پێداویستییە

مرۆڤایەتییەکـــان دەگێڕن ، لەلایەك ی دیەوە قـــوڵترکردنەوە و
فراوانترکردنی هزر و بیرکرنەوەی مرۆڤ ، و لە دواجار دا ڕۆڵ لە
پێکھێنان و بنیاتنانی ناسنامە ((شوناس)) ی تاك و كۆمەڵگە دا
دەگێڕن . نوسەر ڕێك كار لەسەر ئەو هێما و ناسنامانە دەكات و
بەهۆکـاری سـەرەکیی بنیاتنـان ، گۆڕانکـاریی و ئـاڵوگۆڕی دنیـا ی
دەرەوە و ناوەوە ی كۆمەڵگە و تاكەكانی دەخەمڵێنێت . نوسەر لەم
ڕێگـایـانەوە دەخـوازێت ؛ مـرۆڤ هەم لە ترسـناكیی و مەترسـیەكان ی
خستنەوەی بیر و ئایدۆلۆژیا ی فاشیستیی بەئاگابھێنێتەوە ، هەمیش
كێشی بكاتە نێو دنیایەك ، كە توانایی ئەوەی هەبێت ببێتە خاوەنی
ئەزمـونكردنی بیركـردنەوە و پڕۆژەی مەعـریفە ی خۆی ، تـاكو لەو
ڕێگەیەوە فەلسەفە و حیكمەت ی مرۆڤبوون لە ناخ ، دەرون و ویژدانی
خۆی دا پەیدۆز بكات و دواجار بیكاتە بنەمایەك بۆ دروستكردن و
بنیاتنانی بەرزترین باڵاخانەی فەلسەفەی ڕەوشت لە نێو زاتی مرۆڤ
خۆی دا ، بەڵام كاتێك مرۆڤ ویست ، توانا و خواست ی بنیاتنان و
بەدەستھێنانی ئەو فەلسەفەیە لە بوون ، ئاكار و ویژدانی خۆی دا
نـابینێت و نایكـاتە پێـوانە ، نمـونەی باڵـا و پرنسـیپێكی
ڕەوشتپەروەریی (ئەخلاقیی) گرنگ لە ژیان ی ڕۆژانە و كەسایەتیی
خۆی دا ، ئەوا ئەنجام ی كار ، بە خوڵقاندن ی مرۆڤی مێگەلیی و
بێئیرادە كۆتایی دێت یان بە كۆڵانێك ی داخراوی فاشیستێتیی دەگات
. نوسـەر ب□ ئەوەی فەلسـەفەی مرۆڤبـوون و هێـزی چـاكەخوازیی و
خۆنەویستیی لە زاتی مرۆڤ دا بەرجەستە بكات ، نمونە ی مێرو□ی□ك ی
وەك هەنگ دەكاتە سیمبۆل و پێوانەیەك ی دروست بۆ سەرھەڵدان و
پێناسەكردنی مرۆڤ ی نوێ و نمونەیی ، تاكو لەو ڕێگەیەوە بتوانێت
سیفاتی هەنگیی كە بریتیە لە پرنسیپ ی كاركردن ، چاكەكاریی ،
ماندونەناسیی ، پاكێتیی ، سودبەخشیی ، بەخشندەیی ، خۆنەویستیی ،
بەرهەمھێنیی ، ئاشتیەتیی و …. ، لە نێو زاتی مرۆڤ دا بەرجەستە
بكات !! ئەو دەخوازێت زەردەشت ئاسا و لەڕێگە ی چواندن (شوبھاندن
) و پەیوەستكردن ی هێمـا سـروشتیەكان بە ژیـان ی مـرۆڤەوە
تێمانبگەێنێت ، كە تاكو هزر ، ڕەوشت و ویژدان ی مرۆڤ لە سروشت ی
هەنگ و كۆی سیستەم ی سروشت و دنیای گەردونییەوە نزیكتر بێت ،
ئەوا توانا و وزە ی ئەوە بەدەستدەھێنێت ، كە لەلایەك كانت ئاسایی
، هەم بونەوەرێك ی ئەخلاقیی بێت ، و لەلایەكی ترەوە سپینۆزا ئاسایی
، هەمیش بەرجەستەكەری سیفاتگەلێك ی یەزدانیی بێت لە نێو زاتی
مرۆڤ خۆی دا . لەبەرامبەر نمونە و سیمبول ی هەنگێك دا ، دەشێت
نمونە ی درەختێك ی بەرداریش هەڵگری هەمان خەسڵەت و سیفاتی هەنگیی
بێـت ، كە لێوانلێـوە لە خـاكێتیی (تەوازوع) ، نەرمیـی ،
خۆنەویستـیی ، دلۆڤـانیی ، پشـودرێژیی ، ئـارامیی . ((لەنێـوان

ئەفلاتون و فەیسەڵ قاسمدا)) وێنە ی جیهانێکی دووجەمسەرە ، یان دوو دنیا ی جیاواز ، بەڵام هاوتەریب و تاکو ڕادەیەك تەبا بەیەکتریی لە دید و زەینی ئێمە دا وێنا دەکات ، ئەویش دوو چەمکی ((حەق)) و ((شوناس)) ن . نوسەر ئەم جیهانە دوو جەمسەریی ، جیاواز ، یەکتربڕ و تەواوکەربەیەکترییە لە وێنە ی خانویەك دا دەخاتەڕوو ، کە خاوەنی سەربان ((سەقف)) و ژێربانی خۆیەتی . دنیا ی حەق لێرە و لە دید ی نوسەر دا پایە و شوێنی شیاو و گرنگی خۆی لەناو دنیا ی سەربان ، و شوناسیش لە بەشی خوارەوەی ئەو سەربانە (ژێر سەقف) دا دەبینێتەوە . تایبەتمەندیی و سیفات ی باڵا و بەرجەستە ی سەربان لە دید و باوەڕی نوسەر دا لە ڕەنگڕێژنەکردن یان لە ((بێڕەنگ)) بوونی ئەودایە ، بەجۆر و دەربڕینێك ی دی ، لەو شوێنەدایە ، کە نابێت لە ژێر هیچ هەلومەرجێك دا دەستی ی خواست و ویستی مرۆڤایەتیی ، واتا غەریزە و سیفات ی دنیایی و ئاژەڵیی مرۆڤ پێیبگات ، بەڵکو گەرەك ببێتە هێز و تاودانەوەیەک ی جەوهەریی و چالاك بۆ بنیاتنان و دروستکردنی دنیایەکی کەڵکدار بۆ ڕەوشتپەروەریی و دادپەروەریی . بەڵام بەپێچەوانەوە ؛ هێزی سەقامگیریی و پتەویی پێکهاتە و تایبەتمەندیی تابلۆی کولتور و ناسنامە ((شوناس)) ، لە ڕەنگڕێژکردن ، هەمەڕەنگیی و ڕەنگاوڕەنگیی ئەودایە ، واتا لەو شوێنەدایە کە خواست ی کۆمەڵایەتیی ، ئیرادەی تاك ، هزر و پێداویستییە ڕۆحیی و ماتریالییەکان ی مرۆڤ ، ڕۆڵ ی گرنگ و کارای تێدا دەگێڕن . بیرۆکەی نەخشاندن ی تەلارسازیەکی لەوجۆرە لە پێناو سازکردن و دروستکردن ی خانویەك کە توانا ی هەبێت کۆی کۆمەڵگەیەك ی دیاریکراو لەژێر یەك بنمیچ و لە دەوری یەك ئامانجی هاوبەش ی مرۆڤایەتیی کۆبکاتەوە ، نوسەر زۆر بەجوانیی نەخشەیەك ی ئەندازیارانە ی بۆکێشاوە ! بەڵام ئەمە لێرە دا ؛ لەڕووی بەسیمبۆلکردن ، پراکتیزەکردن ی بیرکردنەوە و مەعریفەیەك ی لەو جۆرە دا ، ڕوبەڕوی دوو کێشە و گرفتی مێژویی و ڕەوشتپەروەریی ، و هەروەها زمانەوانییش دەبینەوە ؟! لە زمان ی کوردی و بەتایبەتی لەڕووی زمانەوانیی و لۆژیك ی ماناوە ، وشە ی حەق ڕاڤە و لێکدانەوەی زۆر و بوعد ی جیاواز هەڵدەگرن ، وەك (بەش ، ماف ، ڕەوا ، کرێ و هەقدەستی کەسێك لەبەرامبەر کارێك دا ، ڕاستیی و دروستیی ڕوداو یان چیرۆکێك ، هەڵکۆڵین)٣ لە زمانی ڕۆژانەش دا مانای شایستە و خۆتێهەڵقورتاندن ، و لە دنیا ی ئەدەبیاتی فەلسەفە و ئایینیش دا مانای حەقیقەت ، موتڵەق ، یەزدان … تاد هەڵدەگرێت ! من نامەوێت کارەکە لە خوێنەر ئاڵۆز بکەم ، بەڵام من بەکورتکردنەوە ی ڕێگەکەمان و بە مەبەست ی گەیشتن بە خواست و باس ی مەبەستەکەم ، دنیا ی حەق – سەقف بە (فەلسەفە ی

ڕەوشت) و ژێرسەقف – شوناسیش بە (ڕەوشت – مۆڕال) ناودەهێنم . ب□ بۆچوونی من كێشە و ئاڵنگاریەكان ی ئەمڕۆی ئیسلام وەك ئایینی كۆمەڵگەی موسوڵمانان لەوەدایە ، كە جیهان ی سەقفەكانی هەر لە سەرەتای سەرهەڵدانیەوە تاكو دنیا ی ئەمڕۆ بە بەردەوامیی و لە ڕەگ و ڕیشەوە و بەخەستیی ڕەنگڕێژكراون و دەكرێن ، واتا ئەم دیاردەیە ئیسلام ی لە دنیا و پانتایی ئیمانەوە كردووە بە ئایدۆلۆژیایەك كە خاوەنی هیچ بۆن و بەرامە یان كاكڵ و ڕوخسارێك لەدنیای ڕۆحپەرۆشیی (ڕۆحانیەت) نەبێت ؟! ڕەنگڕێژكردن ی دنیا ی فەلسەفەی ڕەوشت بەم شێوە ڕادیكاڵ و بەربەرێتییە زەمینەیەك ی ڕەخساندووە ، كە بەهۆیەوە گشت ئەو كۆمەڵگە موسوڵمانە بكاتە دنیایەك لە بەرهەمهێنانی سەرەنوێلكی فاشیزم ، توندوتیژیی ، ناداد پەروەریی ، و پیادەكردنی ستەم و برەودان بە دنیای ئاژەڵیی ، چاندنی وەهم و خەیاڵ ، بنیاتنان و نوسینەوەی شەریعەتێك ی وشك و ڕەقهەڵهاتوو كە شوێن ، دەرفەت ، ڕوبەر و پانتاییەك ی تیا دا نەماوەتەوە كە ئەو حەقە ی ، كە نوسەر باسی ل□ دەكات ، تابلۆیەك ی بێڕەنگی تێ دا بنەخشێنرێت ؟ ! لەم نێوە دا نوسەر بۆ ڕوونتكردنەوەی وێنە و ناوەڕۆك ی دنیا ی حەق ئاماژە بە ڕۆڵ و ئەرك ی ئەخلاقیانە ی كەسایەتیی محمد وەك پەیامبەرێك دەكات ، كە هەوڵیداوە خەسڵەت ، سیفەت یان ناوەڕۆكێك ی سروشتیی و گەردونیی ، یاخود نوسەر گوتەنیی ، تایبەتمەندیی ((هەنگیی)) یان درەختیی ل□ نێو دنیا ی ئێمە دا پەیدۆز یان پێناسە بكات ! بەڵام ئەم بۆچوون و شاهیدیدانە ؛ ئاگایانە یان نائاگایانە ، ڕاستو□خ□ یان نا□استو□خ□ ، لەلایەك سەربانی دنیای ئێمە ڕەنگڕێژتر دەكات و لەلایەك ی ترەوە و لەدیدگە ی مێژو دا هەم نادادپەروەرییە بەرامبەر بە مێژو خۆی ، واتا ناچێتە خانەی بەڵگە و سەلماندن ، و هەمیش لە باشترین حاڵەت دا خانە و قۆناخی ڕێنیسانسی هزر و ڕەوشتەوە ، چۆن ؟ بۆ زیاتر ڕۆشنكردنەوەی مەبەستەكەم ، بەپێویست ئاماژە بە بڕگەیەك لە نوسینەكەی كاك پەیكار دەدەم ، كە باس لە دوو ((حیكمەت)) ی ناو دەقی قورئان دەكات ، كە لە دیدی ئەو دا ئاماژە و دەربڕن لە دوو جیهان ی سەقف و شوناس یان بەجۆرێك ی دی دوو دنیا ی دادپەروەریی و حەقیقەت لەلایەك ، و فەزیڵەت ی ئەخلاقیی لەلایەكی دیەوە : { یا ایها الناس انا خلقناكم من ذكر و أنثى و جعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا … } . لێرە دا من ناخوازم بچمە نێو كێشە ی تەفسیرات و تەئویلات ی دنیا ی دەق ی قورئانییەوە ، بەڵام دەمەوێت ئاماژە بەو پرسیارە بدەم ، كە ئایا چۆن كەسایەتیی محمد وەك دواهەمین پەیامبەرێك بۆ مر□قایەتیی نەیتوانیوە فەلسەفەی ((تەعاروفەكان)) لە نێو ((قەبائیل)) و ((شعوب))٤ ە كان دا بەهەرچی هۆ و

هەكارەك بووبێت ، لە پەیامەكی ڕەوشتپەروەریی و زارەكیی –
ئیلاهیەوە بگوازێتەوە بۆ ئاستەك ی باڵاتر لە دنیا ی پراكتیزەكردن
، واتا ئاژۆتن و گەیاندنی خەڵكی عەرەبەكان بۆ دنیا ی چاكە ،
گیانپەروەشیی (ڕۆحانەتیی) ، فەلسەفەی ڕەوشت و فەزیلەتی ئەخلاقیی
؟! بەواتایەكی دی نەیتوانی دنیا و سروشتی هەنگەكان لە نەو دنیا ی
حەق و ناسنامەی خەڵكی بیابانییەكان ی عەرەب دا بەرجەستە بكات ، لە
فراوانترین و قوڵترین دۆخ و مانا ی خۆیشی دا ، نەیتوانی ببێتە
پەیامەك ی مرۆڤایەتیی و گەردونیی ؟! لەڕاستیی دا ئەم ئایینە
هەڵگری پەیامەك ی فەلسەفیی ، ئیمانداریی و ئەخلاقیی نەبوو ، بە
ئەندازەی ئەوەی كە بانگەوازەكی فیزیكیی و گرێدراو بە كات ، شوێن
و ڕۆژگارەك ی دیاریكراو بوو ، كە خواست و ئامانج تیای دا ئەوە
بوو ، كە جەستەی ئەندامە بڵاو ، لێكدابڕاو و لێكترازاوەكان ی
جەستەی قەبائیل و شعوبە عەرەبییە بیابانیە پەرشوبڵاوەكان لە
چوارچێوەی فیدراسیۆنێكی خێڵەكیی بەهێز و تۆكمە ی ئاوێتەبوو بە
توخم و ڕەگەزی دنیا ی فاشیستەتیی دا كۆبكاتەوە ، تاكو توانا ی
ئەوە بەدەستبهێنێت كە بەسەر شعوب و قەبائیلەكان ی تر دا زاڵ و
باڵادەستبن ، نەك پەیڕەوكردن و چەسپاندنی فەلسەفە و یاساكان ی
پێكەوەژیان و ڕێزگرتن لە ((كولتور)) و ((شوناس)) ی ئەوانی دی
، سەرهەڵدانی ئەم كۆمەڵگە ئاژەڵیی ، بەپرنسیپ و پێكهاتە نوێیە .
دواجار بە مانیفێستەك ی نوێ بوونی خۆی بەیان و ئاشكرا دەكات و :
{فإذا لقيتم الذين كفروا فضرب الرقاب حتى إذا أثخنتموهم فشدوا
الوثاق فإما منا بعدو و إما فداء حتى …} یان : { قاتلوهم يعذبهم
الله بأيديكم ويخزهم وينصركم عليهم ويشف صدور قوم مؤمنين … } .
لێرەبەدواوە ئیدی شعوب و قەبائیلە عەرەبەكان یان كۆمەڵگەی نوێی
تازەپێكەوتووی عەرەبیی – ئیسلامیی ، ئامانجەكانی خۆیان لەلایەك
ڕووە و ڕێچوون لە دنیا ی وەحی ، وەهم و تاریكایی هاوشێوەی
ئەشكەوتەكەی ئەفلاتون ئاژۆت ، و لەلایەكی دیەوە ڕووەو
ڕەنگڕێژكردنەك ی زیاتر ی جیهانی سەقفەكان هەنگاوی نا ، واتا ڕووە
و ئەو زبڵدانە ڕۆیشت و خۆی ئاژۆت كە تیایدا تەنیا نەفسێكی
شەهوانیی و ڕۆحێك ی ئاژەڵیی لەخۆبگرێت یان خوڵقاندنی جیهانێك ،
كە توانایی تێدا هەبێت تەنیا كرمێكی فاشیستیی بەرهەمبهێنێت !
سەرهەڵدانی ئەم قۆناخە دنیایی ، سازدانی ئەم دۆخە ترسناكە نوێیە
و برەودان بەم ڕۆحی ئەهریمەنیی و ئاژەڵییە لەپێناوی ڕەوایەتیدان
بە كۆیلایەتیی ، ڕاووڕوت ، تاڵانیی و زەوتكردنی ماڵ و ژن ، كوشتن ی
مرۆڤ ، بەرپاكردن ی جەنگ ، خوێنڕێژیی و…تاد بوو لە كۆمەڵگە ی
ئەوكات و تازەپێكەوتووی ئیسلامیی ، واتا شعوب و قەبائیلە
عەرەبەكان دا ، جەنگ ی بەدر و سورەت ی ألأنفال { يسألونك عن

الأنفال قل الأنفال للە و الرسول … } ی لێبەرھەمهات ، کە پاشان
بووە بەشێك لە دنیا ی بیرکردنەوە ، گوتار ، کردار ، دروشم و
پاشخان□□ك ی نوێ ی گرنگ بۆ بنیاتنان و ئەزموونکردن ی نەریت ،
کولتور و ناسنامەیەک ی نوێی فاشیستیی ئاوس و بەرجەستەبوو بە دنیا
ی ڕەتکردنەوە ، قبوڵنەکردن ، ڕێزنەگرتن و داننەنان بە ئەوانی دی
لە نێو کۆمەڵگە ی نوێی ئیسلامیی و موسوڵمانێتیی دا . پێکهاتە ی
ئەم گرێبەستە کۆمەڵایەتیی – خێڵەکییە دەبینین هێشتا و دوای
تێپەڕبوون ی زیاتر لە ١٤٠٠ ساڵ شوێنپەنجە و کاریگەریی نەرێنیی
خۆی ل□ نێو دنیا ی ڕەوشت ، ویژدان ، بیرکردنەوە ، ڕامان ،
تێگەیشتن و هزری موسوڵمانان دا جێهێشتووە ، و بەردەوامیش نوسەر
گوتەنیی ئەو ((مێش)) انە بەرهەمدەهێنێتەوە کە لە ڕۆژگار ی
ئەمڕۆ ی ئێمە دا لە شێواز ی گوتار و چەمك ی ئیسلامی ئیخوانیی ،
سەلەفیی ، دادگەریی ، ئەنسارولئیسلامیی ، حیزب اللەیی ،
بزوتنەوەیی ، بانگخوازیی ، مۆدێل ی نوێی فاشیستانە ی دوکتۆر
عبدالواحد ، فەیسەڵ قاسمیی و دواجار داعشییەکان دا ، بەرجەستە
دەبن . نەك هەرئەوەندە ، بەڵکو ئەم ناسنامە ی فاشیستێتیی یان
دژەسەقفیە ، نەك هەر توانای نەبوو کە دنیایەك ی دادپەروەر و
یەکگرتنێك ی گەردونیی ، ڕۆحیی ، ویژدانیی و ڕەوشتێك ی باڵا ل□ نێو
قەبائیلە عەرەبە پەیامدارەکان دا پێکبهێنێت ، بەڵکو زەمینە ی
خۆشکرد کە تۆو ی ڕق ، کینە ، بوغز ، ڕەتکردنەوە ، خۆسەپێنیی و
پیادەکردنی فەلسەفە ی ((یەع)) ی ئەوان ی دی لە ناخ ی مرۆڤەکان
دا بچێنێت : { و قل هل أنبئکم بشر من ذالك مثوبة عنداللە من لعنە
اللە و غضب علیە و جعل منهم القردة و الخنازیر … } . لایەنێك ی دی
ئەو پەیامە ی کە کەسایەتیی محمد نەیتوانی بوعد یان شەقڵێك ی
کاریگەر ی ئەخلاقیی ، ویژدانیی و فەلسەفە ی مرۆڤبوون بە ئەو
فیدراسیۆنە خێڵەکییە بەناو تازە موسوڵمانێتیی دا ببەخشێت ، ئەو
ئایەتە قورئانیی□یە کە نوسەر ئاماژەی پێدەدات : { من قتل نفسا
بغیر نفس أو فساد فی الأرض فکأنما قتل الناس جمیعا …. } نوسەر
باوەڕی وایە ، کە ئەم ئایەتە بەرجەستەبوو ی پەیامێك ی مرۆڤایەتیی
و سەرخستنی پەیام ی ((حەق)) و ((خودی حەق)) ە ل□ نێو کۆمەڵگە
ی مرۆڤایەتیی دا ، بەبێ ئەوەی نوسەر وشە ی حەق لە دنیا ی مانا و
مەعریفەناسیی دا بۆ خوێنەر ڕۆشن و ڕاڤە بکات ؟ ! لەڕاستیی دا ئەم
ئایەتە لە ئەدەبیات ی ئیسلامیی و لەلایەن ڕاڤەکارە ناودارە
ئیسلامییەکانەوە ڕاڤە ، لێکۆڵینەوە ، لێکدانەوە و بۆچوونی جیاواز
و هەندێکجاریش دژبەیەکی لەبارەوە کراوە . لە بنچینە دا ئەو
ئایەتە ، کە سەرچاوەی ئاوی خۆی لە کانیاوی ئایینەکان ی پێشتر لە
خۆی هەڵگۆزیوە ، لە ڕوبەر و پانتاییەك ی تەسك ی ل□ک□□یی و

ئەفسانەئامێزیی دا قەتیس دەمێنێتەوە و ئاودیوی دنیا ی ئیمان ، ژیریی ، لۆژیك و بەجیهانیبوون نابێت ، دواجار : هێزی كێشكردنی ئەوەی نەبوو ، كە ببێتە جەمسەر و پەیامێك ی باڵای ئەخلاقیی ، ویژدانیی و ئیمانیی گرنگ بۆ حەرامكردن ، بنبڕكردن و یەكلاییكردنەوەی تەواو ی دژی كوشتن بە هەموو ڕوخسار و جۆرەكانیەوە لە نێو عەقڵیەت و سایكۆلۆژیای خێلە فیدراسیۆنە عەرەبییەكان دا ، بەڵكو كوشتن بۆ ڕوپێش و لە ڕوخسار ی جیهاد و جەنگ ی پیرۆز و ئیلاهیی دا هێشتا ڕێگەپێدراو ، ڕەوا و حەقە تاكو ئەو شوێنەی كە ئایەتەكان ی تر ی قورئان لە كات و شوێن ی جیاواز دا یاسا و ڕێوشوێن ی شەرع و شەرعاندنی بۆ ئەنجامدانی دادەنێت { فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم و خذوهم واحصروهم واقعدوا لهم كل مرصد فإن تابوا و اقموا الصلاة … ؟ ! لەو شوێنە دا بەڵام فەرمان و ڕەوایەتیدان بە كوشتن بەتوندیی حەرام و قەدەغەكراوە ، كە تیای دا موسوڵمانێك موسوڵمانێك ی دی دەكوژێت : { من يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها … } نەك هێما و سیمبۆلێك ی ئەخلاقیی و گشتگیر بۆ كوشتن ی كۆی مرۆڤایەتیی ، هەروەك نوسەر باوەڕی پێیەتی ؟! ئەمەش سەرهەڵدانی بیر و ئایدۆلۆژیایەكە كە لەم ڕۆژگارە دا پێیدەگوترێت فاشیزم ، كە دواتر ئەم هێزی ئایدۆلۆژیایە دەبێتە پاشخان و بنەمایەكی سیاسیی ، كولتوریی و فیكریی لە نێو زیهن ، ئاگایی و نائاگایی فیدراسیۆنی خێڵە عەرەب و كۆمەڵگەكان ی ئەمڕۆی موسوڵمانان دا بە زیاتر شەرعیەتدان بە بیری بەدەستهێنانی دەستەڵات ی موتڵەق ، تاكڕەو و برەودان بە بیری فراوانخوازیی ئیسلامیی و بەهێزبوونی ڕۆحی خۆسەپێنیی ، و دواجار نكۆڵیكرن و دانەنان بەبوون و ((شوناس)) ی ئەوانی دی . نمونە ی سەرهەڵدان ی داعش بەو شێوە بەرچاوە لەم ڕۆژگارە ی ئەمڕۆ دا ، دەشێت تاودانەوە و ڕەنگدانەوەی ئەو پاشخانە كولتوریی و دنیا ((ڕەمز)) یانە بێت كە لە یاداوەریی و نەستیی تاك ی موسوڵمان و كۆمەڵگە ئیسلامییەكان دا هێشتا كاریگەریی ، مانا ، مەغزا و بوعدی خۆیان هەیە . سەركردایەتیكردن ، بەڕێكردن و بەشداریكردن ی مەیدانیی ٢٦ بۆ ٢٨ جەنگ و غەزا لە سەردەم ی محمد خۆی وەك پەیامبەرێك ، كە هەڵگر، بەرپرس و لێپرسراوی پەیامێك ی ئەخلاقیی و یەزدانیی بە كۆی مرۆڤایەتیی بوو ، لەڕاستیی دا هەڵگری شوناس ، ڕەمز ، كولتورێكی فاشیستانە ، توندڕەوانە ، بەربەریی ، پاوانخوازیی ، هەڵاواردن و توندوتیژیی بووە كە تەواوی ئەو دنیا ی حەقە ی كاك پێیكار دەخاتە ژێر پرسیارەوە . لێرە دا بەڵام نابێت چاكەی نوسەر لەبەرچاو نەگرین ، كە نەك تەنیا ڕەوایەتیی بەو نادادپەروەریی ، ڕۆح ی شەڕەنگێزیی ، توندوتیژیی ، جەنگ و خوێنڕێژییانە نەداوە ، بەڵكو

ئاگرێك ی ئەخلاقیی ، فیکریی و عەقلانییش لە قورئان و هەموو ئەو لێكدانەوە و تێگەیشتنە مێشییانە بەردەدات كە لە توانایان دا هەیە تەنیا بیر و کردەیەکی فاشیستییانە بەرهەمبهێنن .

كۆتایی

پەراوێز

١- ئەو وشانە ی لەنێو تاك كەوانە ( ) ە كان دا خزێنراون دەربڕی بەندە ، واتا نوسەری ئەم چەند دێڕە ی بەردەم خوێنەرە .

٢- وشەكان ی نێو جووت كەوانە (( )) ە كان وشە دەربڕاوەكان ی نوسەری (لەنێوان ئەفلاتون و فەیسەڵ قاسم دا) ن .

٣- هەنبانە بۆرینە ، فەرهەنگی کوردی – فارسی | مامۆستا هەژار موکریانی .

٤- بەپێی زۆرێك لە ڕاڤەكاران ی ئیسلام ، وشەی شعوب بەمانای وشە ی (گەلان) ی کوردی نایەت .

هیوا محەمەد ئەمین

26.12.2023